

ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

*А.А. Юрченко, студентки групи МгОП-1-20
Науковий керівник: д. держ. упр., професор Н.В. Бондарчук
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

Для здійснення виробничої діяльності підприємству необхідні основні засоби, які у своїй сукупності утворюють виробничо-технічну базу. Основним документом, який визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», відповідно до якого «основні засоби» — це матеріальні активи, які підприємство/установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [1].

У сучасних умовах господарювання керівництво підприємств та їхні контрагенти прагнуть одержати надійну інформацію про стан і використання активів, тому для забезпечення користувачів об'єктивною інформацією необхідне постійне здійснення контролю. Від раціональної організації внутрішнього контролю основних засобів на підприємстві значною мірою залежить ефективність управління, адже прийняття управлінських рішень здійснюється в умовах невизначеності, зміни потенціалу економічного розвитку підприємства, дії дестабілізуючих чинників і ризику.

Внутрішній контроль — це процес, спрямований на досягнення стратегічних довгострокових цілей підприємства, що і є результатом дій керівництва з планування, організації, моніторингу діяльності підприємства в цілому, та його окремих підрозділів. Система внутрішнього контролю є своєрідним джерелом інформаційного забезпечення управління підприємством, що у свою чергу дозволяє не допустити порушення законності, нерационального використання та перевитрат виробничих ресурсів, невиконання передбачених виробничо-господарських планів діяльності підприємства [1]. Основними завданнями внутрішньогосподарського контролю основних засобів є:

- контроль наявного та встановленого обладнання;
- контроль технічного стану основних засобів;
- контроль своєчасного оновлення засобів;
- контроль використання робочого часу активної частини основних засобів;
- контроль використання виробничих потужностей;
- контроль своєчасності оновлення технічної документації;

— контроль ефективності використання основних засобів підприємства.

Метою внутрішньогосподарського контролю операцій з основними засобами є встановлення достовірності бухгалтерських даних і звітності щодо наявності, стану й руху основних засобів, забезпечення їх збереження та ефективного використання.

Основними елементами контролю операцій із використання основних засобів, що забезпечують його ефективне функціонування є: об'єкти контролю, суб'єкти контролю, інформаційні джерела, прийоми та методи контролю.

До об'єктів внутрішньогосподарського контролю основних засобів належать: збереження власних і орендованих основних засобів; стан техніко-експлуатаційної дисципліни за операціями з основними засобами; стан бухгалтерського обліку та звітності за операціями з придбання, руху та використання основних засобів.

Внутрішньогосподарський контроль проводиться працівниками підприємства, тому при визначенні суб'єкта внутрішньогосподарського контролю необхідно враховувати наступне: суб'єкт повинен мати право на проведення контрольних заходів; суб'єкт контролю повинен володіти відповідними кваліфікаційними характеристиками, що дозволяють компетентно здійснити контроль; обов'язки суб'єкта з проведення контрольних

заходів повинні бути закріплені документально, що встановлює відповідальність за результатами контролю; якщо суб'єкт контролю виконує поряд з контрольними інші функції, то в якості підконтрольних об'єктів йому повинні бути доручені об'єкти, що перебувають у сфері діяльності даного суб'єкта.

Основними джерелами інформації для проведення контролю основних засобів є:

— інформація за договорами купівлі-продажу об'єктів, договорами на капітальне будівництво, архітектурно-технічними паспортами, розрахунками кошторисами, актами прийому-передачі, актами на списання, картками (книгами, відомостями) інвентарного обліку, розрахунками нарахування амортизації;

— записи в облікових регістрах;

— фінансова звітність.

Здійснення контролю основних засобів забезпечується поєднанням різноманітних методів, прийомів та способів його здійснення. Внутрішньогосподарський контроль в процесі функціонування сформував свій метод, який характеризується використанням загальнонаукових та власних (специфічних) методичних прийомів контролю

Загальнонаукові способи не дають чисельної характеристики, а тільки відповідають на запитання, як здійснювати дослідження (контроль) та які способи і підходи необхідно використовувати для визначення закономірностей. До них включають: аналіз, синтез, індукцію, дедукцію, аналогію, моделювання, абстрагування, конкретизацію, системний аналіз, функціонально-вартісний аналіз.

Власні методичні прийоми внутрішньогосподарського контролю - це специфічні прийоми, вироблені практикою на основі досягнень економічної науки. Їх можна поділити на такі групи [2]:

1. Фактичний контроль - проводиться для встановлення реального стану об'єктів. Зокрема, група фактичних прийомів об'єднує наступні: спостереження, обстеження, інвентаризація, лабораторний аналіз, контрольні перевірки, запуски та заміри, технологічний контроль, експертиза, експеримент.

2. Документальний контроль - це спосіб контролю, який передбачає перевірку, яка здійснюється з метою встановлення сутності, законності господарських операцій та управлінських рішень шляхом використання планових, облікових та інших документів.

Документальні прийоми контролю складаються з прийомів:

— контролю окремого документа (формальна, нормативно-правова та арифметична перевірка документа);

— прийомів контролю господарських операцій (зустрічна перевірка документів, контрольні порівняння на збалансованість окремих показників, аналітична перевірка звітності та балансів, техніко-економічні розрахунки);

— нормативно-правова перевірка.

Визначені прийоми фактичного та документального контролю використовуються суб'єктом контролю при проведенні попереднього, поточного та наступного контролю оцінки активів у бухгалтерському обліку.

3. До розрахунково-аналітичних прийомів контролю відносять: економічний аналіз, статистичні розрахунки, економіко-математичні методи тощо. Використання в процесі внутрішньогосподарського контролю розрахунково-аналітичних методичних прийомів дозволяє виявити загальний стан контрольованих об'єктів, виявити фактори, що спричинити негативний вплив на результати фінансово-господарської діяльності, а також встановити подальший напрямок контрольно-ревізійного процесу в частині виявлення втрат і перевитрат та конкретних осіб, відповідальних за неналежні результати господарювання.

4. Група методів узагальнення та реалізації результатів контролю являє собою синтезування результатів здійсненого контролю та прийняття рішень з усунення виявлених недоліків у фінансово-господарській діяльності підприємства, упередження їх повторення в майбутньому та включає такі прийоми: документування результатів проміжного контролю, групування недоліків, аналітичне групування, слідчо-юридичне обґрунтування, систематизоване групування результатів контролю, прийняття рішень, контроль за виконанням прийнятих рішень.

Під час проведення внутрішньогосподарського контролю операцій з основними засобами найчастіше виявляють такі порушення, як:

- відображення в обліку та звітності активів, які не відповідають критеріям визнання;
- помилки класифікації;
- несвоєчасне оприбуткування основних засобів;
- невірне визначення первісної вартості об'єкта основних засобів;
- реконструкція (модернізація) основних засобів відображена як ремонт;
- неправильне визначення методу нарахування амортизації об'єкта основних засобів, помилкові розрахунки амортизаційних відрахувань;
- некоректна кореспонденція рахунків при відображенні операцій з основними засобами;
- порушення процедури проведення інвентаризації об'єктів основних засобів;
- недотримання порядку документального оформлення господарських операцій з основними засобами;
- неоприбуткування матеріальних ресурсів за наслідками ліквідації основних засобів;
- відсутність або неповне розкриття інформації в примітках до фінансової звітності, тощо.

Основні засоби суттєво впливають на діяльність підприємства в цілому, тому контроль за станом їх збереження, наявності й ефективності використання повинен бути ретельним, повним, достовірним, обґрунтованим та відповідати

чинному законодавству. Однак на практиці керівництво вітчизняних підприємств не завжди приділяє належну увагу ролі внутрішнього контролю за станом, рухом і використанням основних засобів, що має негативні наслідки для фінансово-господарської діяльності. Для цього необхідно створити систему внутрішнього контролю основних засобів, яка буде включати: аналіз основних засобів підприємства за минулий період; аналіз структури та стану основних засобів; контроль за формуванням амортизаційної політики підприємства; контроль за своєчасним оновленням основних засобів підприємства; контроль за використанням основних засобів підприємства; внутрішній контроль використання основних засобів. Ефективна система внутрішнього контролю та низка заходів, спрямованих на покращення процесу контролю дасть змогу вдосконалити організацію та методіку контролю основних засобів, підвищити їх інформативність і прогнозувати ефективність їх використання на підприємстві.

Література:

1. Бондаренко Н.М. Організація внутрішньогосподарського контролю використання основних засобів на підприємстві / Н.М.

Бондаренко, К.І. Бідняк

// Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. – 2015. – Т. 20. Вип. 1/1. – С. 157-160.

2. Гуцаленко Л.В. Внутрішньогосподарський контроль: навч. посіб. / Л.В. Гуцаленко, М.М. Коцупатрий, У.О. Марчук – К: «Центр учбової літератури». – 2014. – 496 с.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>.